

Sygn. akt III KO 58/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 września 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dorota Rysińska (przewodniczący)

SSN Michał Laskowski (sprawozdawca)

SSN Jarosław Matras

w sprawie A. R.

skazanego z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 148 § 2 pkt 2, 3 i 4 k.k. oraz z art. 280 § 2 k.k. i in.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w dniu 4 września 2013 r.,
wniosku obrońcy skazanego o wznowienie postępowania zakończony wyrokiem
Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 11 października 2006 r., zmieniającym wyrok
Sądu Okręgowego w G. z dnia 16 listopada 2005 r.,

1. wznawia postępowanie w sprawie A. R. oraz na podstawie art. 435 k.p.k. w zw. z art. 545 § 1 k.p.k. w sprawie P. M., M. S., E. P. oraz G. R.,

2. uchyla wskazane wyżej wyroki i przekazuje sprawę wymienionych oskarżonych Sądowi Okręgowemu w G. do ponownego rozpoznania,

3. zwraca A. R. wniesioną opłatę od wniosku o wznowienie postępowania, a kosztami sądowymi postępowania o wznowienie obciąża Skarb Państwa .

UZASADNIENIE

Postępowanie karne przeciwko A. R. zostało prawomocnie zakończone wyrokiem Sądu Apelacyjnego z dnia 11 października 2006 r., zmieniającym częściowo wyrok Sądu Okręgowego w G. z dnia 16 listopada 2005 r. Tym samym wyrokiem zakończono postępowanie wobec P. M., M. S., E. P., G. R., którzy zostali skazani za przestępstwo z art. 280 § 2 k.k. oraz wobec M. M., która została prawomocnie uniewinniona od zarzucanego jej czynu.

Obrońca A. R. wniósł do Sądu Najwyższego kasację od tego wyroku, w której podnosił zarzut nienależytej obsady sądu pierwszej instancji z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. Kasacja ta została oddalona jako oczywiście bezzasadna – postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 września 2007 r., sygn. III KK 168/07. Uzasadnienie tego postanowienia nie zostało sporządzone. Wobec rozpoznania zarzutu kasacji, stwierdzono niedopuszczalność wniosku o wznowienie postępowania złożonego przez obrońcę A. R. – postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 stycznia 2010 r., sygn. III KO 61/09. Co do kolejnego wniosku obrońcy o wznowienie postępowania wydano zarządzenie o odmowie przyjęcia. Zażalenie na to zarządzenie nie zostało uwzględnione – postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 lutego 2012 r., sygn. III KO 92/11.

A. R. zwrócił się w tej sprawie do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. Trybunał ten w wyroku z dnia 25 października 2011 r., (nr 54809/07 *Richert przeciwko Polsce*) stwierdził, że nastąpiło naruszenie art. 6 ust. 1 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności ze względu na fakt, że skarżący został skazany przez sąd, który nie był „ustanowiony ustawą”. Z uzasadnienia wyroku Trybunału wynika, że w toku postępowania przed Sądem Okręgowym w G. doszło do nieprawidłowego delegowania do składu sądu sędziego Sądu Rejonowego. Uchybienie to odpowiada bezwzględnej podstawie odwoławczej z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. w postaci nienależytej obsady sądu.

Sędzia Sądu Rejonowego zasiadająca w składzie Sądu Okręgowego w G., rozpoznającego w pierwszej instancji sprawę A. R., delegowana została do orzekania przez Prezesa Sądu Okręgowego w G. pismem z dnia 23 sierpnia 2004 r. Delegacja ta, wydana po uzyskaniu zgody kolegium obejmowała dni 26 października, 16 listopada i 23 listopada 2004 r. Rozprawy z udziałem delegowanej

sędzi odbyły się w tych dniach. Postępowanie sądowe nie zostało jednak zakończone i sędzia zasiadała w składzie sądu także na kolejnych 10 terminach rozpraw do dnia 3 października 2005 r. Przewodniczący Wydziału Karnego Sądu Okręgowego w G., pismem z dnia 10 października 2005 r. zwrócił się do Prezesa Sądu Okręgowego w G. z prośbą o wyjaśnienie wątpliwości co do prawidłowości delegacji sędzi Sądu Rejonowego. W odpowiedzi Prezes Sądu Okręgowego w G., w piśmie z dnia 11 października 2005 r. stwierdził, że sędzia delegowana została od dnia 26 października 2004 r. do zakończenia postępowania przed sądem pierwszej instancji. Europejski Trybunał Praw Człowieka, po analizie polskich przepisów i orzecznictwa Sądu Najwyższego stwierdził, że celem pisma Prezesa Sądu Okręgowego w G. z dnia 11 października 2005 r. było „zatwierdzenie oddelegowania z mocą wsteczną”. Jednocześnie Trybunał uznał, że brak podstaw do przyjęcia, że takie działanie „stanowi jedną z prawnie dozwolonych metod delegowania sędziów do innych sądów”.

Obrońca A. R. wniósł do Sądu Najwyższego o wznowienie postępowania zakończonego wskazanymi wyrokami. We wniosku wskazał na naruszenie przepisu art. 439 § 1 pkt 1 i 2 k.p.k. Jako podstawę wznowienia postępowania podał przepis art. 540 § 3 k.p.k. i powołał się na opisany wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka wydany w sprawie *Richert przeciwko Polsce*.

Prokurator Prokuratury Generalnej wniósł o wznowienie postępowania prowadzonego przeciwko A. R. i na podstawie art. 435 k.p.k. w zw. z art. 545 § 1 k.p.k. o wznowienie postępowania prowadzonego także wobec P. M., M. S., E. P., G. R., którzy zostali skazani tym samym wyrokiem oraz o uchylenie wskazanych wyroków Sądu Apelacyjnego i Sądu Okręgowego i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu, jako sądowi pierwszej instancji, do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wniosek o wznowienie postępowania złożony w imieniu skazanego A. R. jest zasadny. Konieczne stało się również wznowienie postępowania w odniesieniu do innych osób skazanych tym samym wyrokiem.

Przepis art. 540 § 3 k.p.k. przewiduje wznowienie postępowania na korzyść oskarżonego wtedy, gdy potrzeba taka wynika z rozstrzygnięcia organu międzynarodowego działającego na mocy umowy międzynarodowej ratyfikowanej

przez Rzeczpospolitą Polską. Europejski Trybunał Praw Człowieka jest niewątpliwie takim organem (Oświadczenie rządowe z dnia 7 kwietnia 1993 r. – Dz. U. z 1993 r., Nr 61, poz. 286). Jednocześnie Sąd Najwyższy, rozpoznający wniosek o wznowienie postępowania na podstawie wyroku Trybunału, samodzielnie rozstrzyga, czy w sprawie zachodzi potrzeba wznowienia, o której mowa w art. 540 § 3 k.p.k. (zob. wyroki SN: z dnia 2 lutego 2012 r., sygn. II KO 80/11; z dnia 28 kwietnia 2010 r., sygn. II KO 64/09; z dnia 23 kwietnia 2009 r., sygn. II KO 63/08).

Uznać należy, że w sprawie A. R., a także innych osób skazanych tym samym wyrokiem potrzeba taka zachodzi. Nienależyta obsada sądu stanowi jedną z bezwzględnych przesłanek odwoławczych, której stwierdzenie prowadzi do uchylecia zaskarżonego wyroku. Sąd odwoławczy, bez względu na granice środka odwoławczego i granice zaskarżenia zobowiązany jest do sprawdzenia, czy w sprawie nie doszło do zaistnienia naruszenia prawa w postaci bezwzględnej przesłanki odwoławczej, obowiązek taki dotyczy także Sądu Najwyższego rozpoznającego kasację (art. 536 k.p.k.).

Przepisy dotyczące delegowania sędziów do orzekania w innym sądzie mają charakter wyjątkowy. Przepisy te stanowią bowiem wyjątek od wskazanego w akcie powołania sędziego, zakresu władzy sędziowskiej jaki został mu powierzony w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej przez Prezydenta. Jako przepisy o charakterze wyjątkowym powinny być interpretowane ściśle. Nie można ze względów praktycznych stosować ich w sposób dowolny. Dotyczy to także sytuacji, w której delegacja prezesa sądu, nawet wydana za zgodą kolegium, nie obejmowała wszystkich terminów rozpraw, a następnie została wydana niejako wstecz, co stanowiło próbę konwalidacji zaistniałej sytuacji. Podzielić należy w tym zakresie argumentację przedstawioną w uzasadnieniu wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, który stwierdził naruszenie art. 6 ust. 1 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności.

Dodatkowo zauważyć trzeba, że ta sama bezwzględna przesłanka odwoławcza dotyczy także innych osób skazanych przedmiotowym wyrokiem Sądu Okręgowego w G. Należało zatem, stosując przepis art. 435 k.p.k. w zw. z art. 545 § 1 k.p.k. uchylić wydane w sprawie wyroki także w odniesieniu do innych osób wymienionych w wyroku Sądu Najwyższego.

O zwrocie uiszczonej przez wnioskodawcę opłaty od wniosku o wznowienie postępowania orzeczono po myśli art. 15 ust. 2 ustawy o opłatach w sprawach karnych (t. j.: Dz. U. z 1983 r., Nr 49, poz. 223 ze zm.).

Przewodniczący: SSN Dorota Rysińska

Sędziowie: SN Michał Laskowski

SN Jarosław Matras